

Broedvogelinventarisatie 1961 van de polder WESTZAAN

Door Vogelbeschermingswacht „Zaanstreek”

Evenals het jaar ervoor (zie Het Vogeljaar 1960, nr. 6), is de inventarisatie van 1961 louter een telling geworden van het aantal broedparen van alle vogelsoorten uit het bovengenoemde gebied.

Omdat we in genoemde aflevering van „Het Vogeljaar” zowel de methode van onderzoek, als de ligging, grootte ± 1000 ha en aard van het bezochte gebied reeds hebben beschreven, zullen we er nu hier niet te uitvoerig op ingaan.

De polder is een typisch weidevogelgebied. In vergelijking met „soortgelijke” gebieden, voor mij vooral opvallend door de grote hoeveelheid water. Geen wijde watervlakten. Maar vele smalle en enkele bredere sloten die met grillige bochten, het land verdelen in smalle vaak langgerekte, stukken. Langs de slootranden veel riet, ondiepe stroken echter. Werkelijke rietmoerassen ontbreken hier. De bestemming van het weiland wisselt van jaar op jaar; het doet n.l. of als hooiland dienst, of als grasland voor het vee. Bebouwde akkers komen hier praktisch niet voor. Wel wordt een deel misbruikt om te dienen als vuilnisbelt. Een kwaal die elk jaar erger wordt. Een schande voor de betrokken gemeenten, die toch in staat moeten worden geacht te weten welk een grote betekenis elk stukje natuurbezit voor ons overbevolkte land heeft.

Gedurende het gehele voorjaar hebben we in dit gebied dus de broedvogels geteld; we, n.l. leden van de Vogelwacht „Zaanstreek” en de NJN. Een ieder in een eigen, beperkt gedeelte, van het gehele gebied. In tegenstelling met 1960 werd dit jaar ook het stuk tussen de Nauernasche Vaart en het dorp Westzaan geïnventariseerd op steltlopers, roerdompen en eenden, hetgeen een gedeeltelijke verklaring kan zijn voor de wat hogere cijfers. Kleine zangers werden hier echter niet genoteerd en geven niettemin voor het merendeel hogere cijfers.

Om de resultaten enigszins overzichtelijk weer te geven, hebben we de vogels verdeeld in groepjes. De soorten, te samen in één groep, tonen soms enige overeenkomst in levenswijze, maar stellen vooral dezelfde eisen aan de manier van inventariseren. We vermelden voor elke soort het gevonden (geschatte) aantal broedgevallen; tussen haakjes er achter het resultaat van 1960.

Tijdens het waarnemen, zowel als bij het verwerken van de gegevens, is er altijd naar gestreefd om minimum-aantallen te geven; alleen dus die waarnemingen noteerde men waarvan men zeker was. Het werkelijke aantal broedgevallen ligt beslist hoger dan onze tellingen aan geven!

Aan alle veldwaarnemingen valt te tornen. Zo ook aan de onze. Vergelijken van resultaten van 1960 en 1961 is dus uit den boze. Voor-

al als we theorieën opstellen over de voor- of achteruitgang van bepaalde soorten.

Als we dit nu beseffen, is het niet zo erg als we de cijferlijsten toch even naast elkaar leggen. Twee feiten vallen ons dan op.

a. We zien een bijna algemene stijging in aantal bij vele soorten. Waarschijnlijk een gevolg van het feit, dat we dit jaar met een groep waarnemers in het veld kwamen die het jaar daarvoor allen ervaring hadden opgedaan.

b. Ondanks deze stijging is de aantals-verhouding van de soorten onderling gelijk gebleven. Voor mij een positief teken bij het bepalen van de werkelijke waarde van een inventarisatie.

De resultaten in aantal broedparen:

	1961	1960		1961	1960
<i>grutto</i>	260	(212)	<i>scholekster</i>	73	(56)
<i>kievit</i>	189	130)	<i>kemphaan</i>	95	(63) alle ♂♂
<i>tureluur</i>	119	(100)	verdeeld over 5 baltsplaatsen.		

De weide-vogels dus. De beste tijd om redelijke gegevens over deze groep te verkrijgen is het vroege voorjaar, nl. eind maart en begin april. De voordelen zijn duidelijk genoeg.

In de eerste plaats zijn deze vogels in die weken wel het actiefst. Wat we eind april hiervan nog te zien krijgen is er maar een flauwe afspiegeling van. Deze activiteit maakt het de teller veel gemakkelijker om de vogels op te zoeken. De boot behoeven we niet eens te verlaten, waardoor bovendien de rust beter bewaard blijft. Dit laatste is altijd een teer punt, bij elke inventarisatie.

In de tweede plaats is het gewas nog laag. De vogels zijn hierdoor van verre zichtbaar en met behulp van een kijker kan men vanaf één punt grote stukken land tellen.

Nadelen zijn er misschien ook wel verbonden aan dit vroege tellen. De laatkomers glippen n.l. door „de mazen van het telnet”, omdat we later in het seizoen de groep weidevogels zo goed als geheel laten schieten om ons met meer aandacht te kunnen wijden aan het tellen van de overige broedvogels.

Waarschijnlijk is dat aantal laatkomers echter gering, gezien de resultaten van de tellingen in 1960, toen we wel tot eind mei zijn doorgegaan. Over de resultaten kan weinig gezegd worden. Verheugend blijft nog altijd het grote aantal *grutto*'s. Alleen voor deze vogel is het al gerechtvaardigd dat men begonnen is met het stichten van een weidevogelreservaat hier in de Zaanstreek.

Duidelijk wil ik nog even naar voren brengen dat het aantal territoria van de weidevogels is bepaald aan de hand van baltsende mannetjes of kennelijk broedende wijfjes. Nesten zijn er dus niet gezocht.

<i>waterhoen</i>	122	(88)	<i>fuut</i>	57	(68)
<i>meerkoet</i>	104	(93)	<i>dodaars</i>	36	(32)

Bovenstaande getallen zijn verkregen uit de gegevens omtrent het aantal gevonden nesten (met eieren).

KIEVIT

Foto C. Scholtz

Voor wat betreft de *fuut* en de *dodaars* kunnen we de gevonden aantallen als zeer nauwkeurig beschouwen.

In mindere mate is dit het geval voor de *meerkoet*, maar vooral voor het *waterhoentje*. Deze start als laatste van de groep met broeden, als het riet al hoog staat en de nesten daardoor soms moeilijk te vinden zijn.

De beste tijd om met het tellen van deze vogels te beginnen is de tweede helft van april. Vóór die tijd gebeurt het vaak dat je ze in koppels in het veld aantreft. De *waterhoentjes* en *meerkoeten* op het land, de *futen* op de breedste water-oppervlakken. Als controle op de later volgende broedvogeltelling is het misschien wel leuk om de grootte van deze groepen ook eens nauwkeurig op te tekenen. Tevens weten we dan, na vergelijking van de aantallen, of deze rondzwervende troepen in hoofdzaak uit onze broedvogels bestaan, of dat ze gedeeltelijk toch nog verdwijnen.

Uit de tellingen blijkt dat de *dodaars* zich, gelukkig, nog altijd als broedvogel handhaaft in de Zaanstreek, alle sombere berichten ten spijt. Tenslotte zijn er over vroegere jaren geheel geen betrouwbare gegevens en is het bekend dat we over 't algemeen geneigd zijn de „ouwe tijd” als beter te beschouwen.

<i>kokmeeuw</i>	21	(45)	<i>zwarte stern</i>	54	(103)
<i>visdief</i>	36	(71)			

Drie vogels, die allen min of meer in kolonies broeden. Ze leggen de

tellers dan ook zeer weinig moeilijkheden in de weg. De aantallen zijn het resultaat van tellingen van het aantal gevonden *n e s t e n*.

Als vergelijkingsmateriaal zijn bovendien de *v o g e l s* geteld bij de kolonie. Omdat bovenstaande cijfers betrouwbaar zijn (broedgevallen worden niet gauw over het hoofd gezien), kunnen we hier met zekerheid spreken over een opvallende achteruitgang van alle drie soorten, als we vergelijken met het jaar ervoor. Oorzaken zijn moeilijk aan te voeren. Hopelijk is het een normale jaarlijkse schommeling.

Het tellen van deze vogels verloopt het best in de maand mei.

Volledigheidshalve wil ik van de *kokmeeuw* nog een broedpoging vermelden van ± 25 paren, in de laatste week van mei. Jammer genoeg kozen ze hiervoor een stukje hooiland. Een week later waren dan ook alle nesten weer verdwenen. Vermoedelijk zal de eigenaar van het land hiervan wel alles weten. Voor zover we kunnen nagaan hebben ze het daarna nergens anders meer geprobeerd in het geïnventariseerde gedeelte.

De *zwarte stern* heeft in enkele jaren tijds zijn nestplaatskeuze drastisch moeten wijzigen. Hoewel er vanouds in de Zaanstreek *zwarte sterns* op drassige slootoevers broeden, vonden we toch ook nog altijd kolonies midden in smalle sloten, drijvend op een dik pak darmwier, waar met de boot vaak niet doorheen te komen was. Sinds enkele jaren is de groei van dit darmwier sterk verminderd. Nu vinden we dan ook alle nesten van de *zwarte stern* op zeer drassige zijstroken van laaggelegen stukken land.

<i>rietzanger</i>	112	(64)	<i>veldleeuwerik</i>	44	(22)
<i>kleine karekiet</i>	22	(28)	<i>graspieper</i>	44	(20)
<i>rietgors</i>	59	(28)	<i>witte kwikstaart</i>	7	(4)
<i>watersnip</i>	33	(14)	<i>gele kwikstaart</i>	15	(16)

Een groep waarin het zingende (of blatende) mannetje de boventoon voert bij het bepalen van het aantal territoria. De oude en vertrouwde inventarisatiemethode dus.

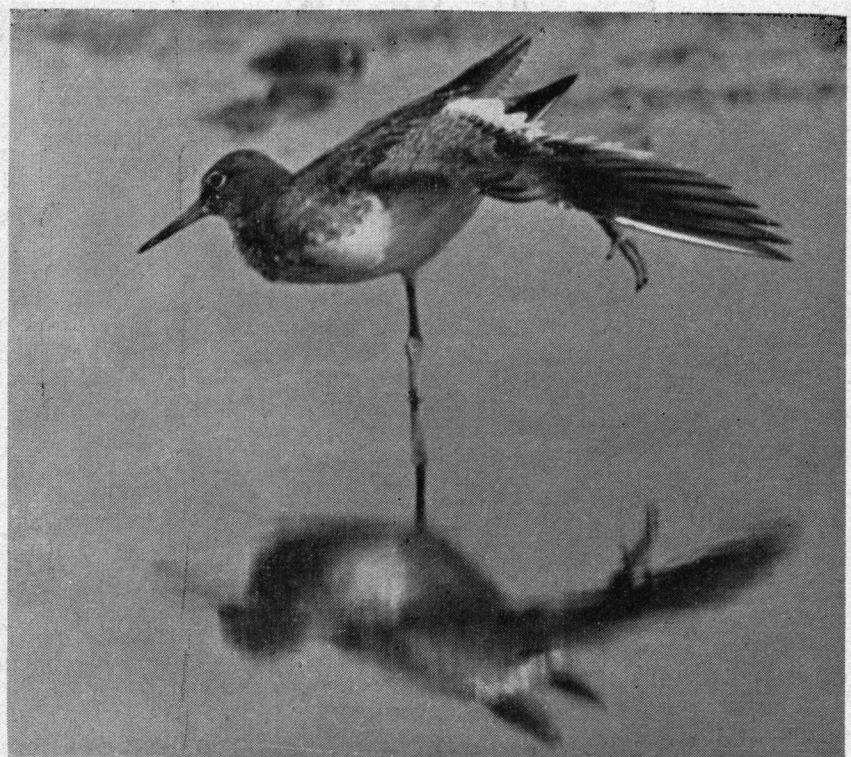
De tijd van inventariseren strekt zich voor deze groep uit over het gehele voorjaar, afhankelijk van de soort. Als eersteling tellen we hier de *veldleeuwerik*, terwijl de *kleine karekiet* de rij sluit.

Van deze laatste soort is het verschil in aantal met de *rietzanger* opvallend groot. Beide soorten vinden we nestelend bij elkaar in één en dezelfde rietstrook. Waarom de *rietzanger* de *kleine karekiet* in aantal toch zo overvleugelt is niet te zeggen.

De *grote karekiet* ontbreekt geheel in de Westzaner-polder. Misschien schuilt er in al deze vraagstukken nog wel eens een leuk onderzoekje.

<i>wilde eend:</i>	224	(180)	<i>kuifeend</i>	8	(6)
<i>slobeend</i>	115	(94)	<i>zomertaling</i>	38	(55)
<i>tafeleend</i>	23	(13)	<i>wintertaling</i>	0	(2)

Zeer lastig te tellen, dit waterwild. De getallen voor deze groep zijn zeker niet betrouwbaar, vooral niet wat betreft de *wilde eend* en de *slobeend*, die in aantal zo talrijk zijn, terwijl hun nesten juist zo moeilijk te vinden zijn. Gemakkelijker is dat voor de *kuif-* en de *tafeleend*.

TURELUUR

Foto C. Scholtz

waarvan we de nesten tot nu toe altijd nog langs de slootrand tussen het riet gevonden hebben en nooit bijv. tussen ruigte op het land.

De genoemde aantallen zijn tenslotte ontstaan uit drie series gegevens. Vroeg in het voorjaar tellen we, vóór de broedtijd, het aantal paartjes dat zich vormt. In de broedtijd tellen we zo goed en zo kwaad als het gaat het aantal nesten, dat we kunnen vinden. Tegen de zomer tenslotte hebben we nog eens de mannetjes geteld die dan in koppels rondvliegen.

De *kuijeend* broedde dit jaar voor de tweede maal met succes hier in het veld. Leuk zijn de zeer donker gekleurde pullen. Het aantal broedgevallen betreft in dit geval het aantal gevonden nesten; eveneens is dit het geval met de *tafeleend*.

Om het verslag te besluiten wil ik nog vermelden dat van de *roerdomp* dit jaar broedgevallen zijn vastgesteld.

Een ieder die dit verslag eens doorkijkt moet het toch wel met mij eens zijn dat een dag, doorgebracht in een zo vogelrijke omgeving, nooit als verloren kan worden beschouwd. Misschien wordt de belangstelling voor het weide-gebied van de Zaanstreek door dit verslag gewekt; vooral bij de inwoners zelf, waarvan de meesten hun omgeving toch maar zeer matig waarderen.

- Het adres van de schrijver luidt: D. Dekker, Zaanweg 22, Wormerveer.